

STUDIA HISTORICA GEDANENSIA

TOM XII (2021)

CZĘŚĆ 1

INSTYTUT HISTORII
WYDZIAŁ HISTORYCZNY UNIWERSYTETU GDAŃSKIEGO

STUDIA HISTORICA GEDANENSIA

TOM XII (2021)

CZĘŚĆ 1

„Studia Historica Gedanensia”

jest rocznikiem humanistycznym publikującym teksty
o tematyce historycznej. Istnieje od 2010 r.

Wydaje tomy tematyczne, nad którymi pieczę sprawują
redaktorzy specjaliści danej dziedziny.

Redakcja dąży do tego, aby w każdym z tomów były obecne
artykuły obejmujące epokę starożytności, przez średniowiecze,
czasy nowożytne, po wiek XIX i XX.

Nadesłane propozycje artykułów są dyskutowane
na posiedzeniu komitetu redakcyjnego, a w wypadku
akceptacji przydzielone recenzentom
specjalizującym się w danej epoce historycznej.

INSTYTUT HISTORII
WYDZIAŁ HISTORYCZNY UNIWERSYTETU GDAŃSKIEGO

STUDIA HISTORICA GEDANENSIA

TOM XII (2021)

CZĘŚĆ 1

VIDE, CUI FIDAS
LOJALNOŚĆ W DZIEJACH WOJEN

pod redakcją

Piotra Derengowskiego

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU GDAŃSKIEGO
GDAŃSK 2021

Rada naukowa SHG: Grzegorz Berendt (Uniwersytet Gdański), Marcin Hintz (Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie), Tomasz Knoz (Uniwersytet im. Masaryka w Brnie), Beata Możejko (Uniwersytet Gdański), Piotr Perkowski (Uniwersytet Gdański), Tadeusz Stegner (Uniwersytet Gdański), Beata Wojciechowska (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), Leonid Zaskilniak (Lwowski Narodowy Uniwersytet im. Iwana Franki)

Komitet redakcyjny: Grzegorz Berendt, Piotr Derengowski, Iwona Janicka, Barbara Klasa, Michał Kosznicki, Sławomir Kościelak, Rafał Kubicki, Anna Łysiak-Łątkowska, Tomasz Maćkowski, Anna Mazurkiewicz, Beata Możejko, Anna Paner, Piotr Perkowski (sekretarz), Tomasz Rembalski, Przemysław Rożański, Tadeusz Stegner (przewodniczący)

Recenzenci: prof. dr hab. Leszek Mrozewicz (UAM), prof. UO dr hab. Marcin Bohm (UO), prof. dr hab. Mirosław Leszka (UŁ), prof. UAM dr hab. Krzysztof Kaczmarek, prof. dr hab. Waldemar Kowalski (UJK), prof. UG dr hab. Sławomir Kościelak (UG), prof. dr hab. Wiesław Caban (UJK), prof. dr hab. Jarosław Kita (UŁ), prof. dr hab. Robert Kłosowicz (UJ), prof. UG dr hab. Anna Mazurkiewicz (UG), prof. UAM dr hab. Bartosz Kruszyński (UAM), prof. dr hab. Maciej Franz (UAM), prof. dr hab. Waldemar Rezmer (UMK), prof. dr hab. Roman Drozd (AP), prof. dr hab. Grzegorz Motyka (ISP PAN)

Redakcja tekstów w języku polskim: Ewelina Ewertowska

Skład i łamanie: ~~PRACOWNIA~~

Projekt okładki i stron tytułowych: Andrzej Taranek

Adres redakcji: Wydział Historyczny Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Wita Stwosza 55, 80-952 Gdańsk
e-mail: shg@ug.edu.pl

Redakcja deklaruje, że wersja papierowa czasopisma naukowego „Studia Historica Gedanensia” jest wersją pierwotną

Publikacja sfinansowana
z działalności statutowej Wydziału Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Instytut Historii Uniwersytetu Gdańskiego
Uniwersytet Gdański

ISSN 2081-3309

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel./fax 58 523 11 37, tel. 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

Spis rzeczy

Wstęp (Piotr Derengowski)	13
-------------------------------------	----

ARTYKUŁY

Lucyna Kostuch <i>„[...] aby ich na zawsze w przyszłości nie uważano za zdrajców”. Herodot i inni greccy autorzy o lojalności i zdradzie w oblężonym mieście</i>	19
Michał Podrazik <i>Lojalność i zdrada dowódców oraz dostojników w imperium Achemenidów za panowania Wielkiego Króla Artakserksesa II</i>	37
Michał Norbert Faszczka <i>Lojalność i wiarołomstwo jako oś Cezariańskiej narracji poświęconej wojnie: propaganda i kontekst kulturowy w Commentarii de bello Gallico</i>	53
Łukasz Różycki <i>Soldier loyalty in Late Antiquity and Sacramentum militare in the context of selected sources</i>	81
Michał Stachura <i>Chwiejna lojalność żołnierzy Justyniana. Przyczyny rebelii w rzymskiej armii w Afryce w latach 536–546 n.e.</i>	90
Andrzej Niewiński <i>Lojalność wobec Boga i cnót rycerskich w Le livre de chevalerie Godfryda de Charny</i>	113
Agnieszka Pawłowska-Kubik <i>Pragmatyzm czy zdrada? Relacje pomiędzy przywódcami rokoszu sandomierskiego, Mikołajem Zebrzydowskim i Januszem Radziwiłłem, po klęsce pod Guzowem</i>	132
Agata Błoch <i>Lojalni portugalskim monarchom – militarne oddziały czarnoskórych w kolonialnej Brazylii</i>	158
Maciej Trąbski <i>Twierdze na straży lojalności. Brytyjskie fortyfikacje na terenie północnej Szkocji w pierwszej połowie XVIII w.</i>	177

- Arkadiusz Janicki
Otto Hermann von der Howen. Od kurlandzkiego patrioty do bezwzględnego poplecznika interesów rosyjskich w Księstwie Kurlandii i Semigalii 210
- Krzysztof Lewalski
Bojowaniem jest żywot ludzki, czyli o dylematach Polaków czasu zaborów . . . 244
- Adam Buława
Gra na dwa fronty, czyli rozważania o lojalności. Tomasz Łubieński w okresie powstania listopadowego i Zygmunt Sierakowski na drodze do powstania styczniowego . . . 253
- John P. Dunn
Genuine diamonds or false stones? Mercenary loyalty in the Army of Muhammad Ali's Egypt 274
- Dariusz Faszczka
Podpora tronu? Kwestia lojalności armii bułgarskiej podczas kryzysu państwa w latach 1885–1886 284
- Daniel Kiper
Polscy imigranci w Stanach Zjednoczonych wobec konfliktu zbrojnego na Kubie w 1898 r. w świetle prasy polonijnej 306
- James S. Pula
“Our Sacred Duty”: Poland’s Diaspora Fights for Polish Independence, 1894–1921 331
- Romuald Rydz
Ludność cywilna polskiego Lwowa wobec walk polsko-ukraińskich w listopadzie 1918 r. 357
- Светлана Кравченко
Предательство человечности. Красный террор большевиков в Крыму во время гражданской войны 1918–1920 гг. в повести Ивана Шмелева „Солнце мертвых” 383
- Witold Jarno
„Wbrew przysiędze” – dezercje w Wojsku Polskim w latach 1944–1947 397
- Bohdan Halczak
Postać Romana Hrobelskiego „Brodycza”, dowódcy oddziału UPA w latach 1946–1947, w świetle jego zeznań złożonych w Czechosłowacji 425

Andrzej Drzewiecki	
<i>Oficera marynarki wojennej nie wystarczy wyszkolić, trzeba go jeszcze „uformować”</i>	438
Piotr Koprowski	
<i>Lojalność społeczeństwa polskiego a konsolidacja władzy państwowej w latach 1956–1980</i>	462
Grzegorz Skrukwa	
<i>„Nam strzelać nie kazano...”? Siły Zbrojne Ukrainy na Krymie w obliczu rosyjskiej operacji hybrydowej w lutym i marcu 2014 r. Przebieg i uwarunkowania kryzysu lojalności</i>	474
Andrzej Bonusiak	
<i>Polacy w Polsce i na Ukrainie wobec operacji antyterrorystycznej (2014–2018)</i>	493

ARTYKUŁY RECENZYJNE

Anna Paner	
<i>Jaki był Jan Žižka? – odwieczne pytanie historyków. Na marginesie pracy Petra Čorneja, Jan Žižka. Život a doba husitského válečníka (Praha: Nakladatelství Paseka, 2019), ss. 855</i>	517

KRONIKA NAUKOWA

<i>Sprawozdanie z konferencji naukowej: „Niespokojny wiek XV. Pomiędzy wiarą, religią i polityką”, Uniwersytet Gdański, Instytut Historii, 13 stycznia 2020 r. (Anna Paner)</i>	529
<i>Sprawozdanie z seminarium „Gdańskie Spotkania Mediewistyczne – Życie w przestrzeniach średniowiecznego miasta”, 27 listopada 2020 r. (Aleksandra Girsztowt)</i>	531

VARIA

Damian Laskowski	
<i>„Kronika czasu pandemii – szalony rok 2020”</i>	537

Contents

<i>Introduction</i> (Piotr Derengowski)	13
---	----

ARTICLES

Lucyna Kostuch <i>"[...] for fear that the people of Scione should hereafter be called traitors". Herodotus and other Greek authors about loyalty and betrayal in the besieged city</i>	19
Michał Podrazik <i>Loyalty and betrayal of commanders and dignitaries in the Achaemenid Empire during the reign of Artaxerxes II</i>	37
Michał Norbert Faszczka <i>Loyalty and deception as the axis of Caesar's narrative concerning war: propaganda and the cultural context in Commentarii de bello Gallico</i>	53
Łukasz Różycki <i>Soldier loyalty in Late Antiquity and Sacramentum militare in the context of selected sources</i>	81
Michał Stachura <i>The wavering loyalty of Emperor Justinian's soldiers. The causes of the military revolts in Africa (536–545 AD)</i>	90
Andrzej Niewiński <i>Loyalty towards God and chivalric virtues in Le livre de chevalerie of Godfryd de Charny</i>	113
Agnieszka Pawłowska-Kubik <i>Pragmatism or betrayal? Relations between the leaders of the Sandomierz rebellion, Mikołaj Zebrzydowski and Janusz Radziwiłł, after the defeat at Guzów</i>	132
Agata Błoch <i>Being loyal to the Portuguese monarchs – the black regiments in colonial Brazil</i>	158

Maciej Trąbski	
<i>Fortresses as a guarantee of loyalty. British fortifications in the area of northern Scotland in the first half of the 18th century</i>	177
Arkadiusz Janicki	
<i>Otto Hermann von der Howen. From Courland Patriot to Merciless Henchman of Russian Interests in the Duchy of Courland and Semigallia</i>	210
Krzysztof Lewalski	
<i>Fighting is human life. About the dilemmas of Poles during the partitions</i>	244
Adam Buława	
<i>Double-dealing, or considerations of loyalty. Tomasz Łubieński during the November Uprising and Zygmunt Sierakowski on the way to the January Uprising</i>	253
John Dunn	
<i>Genuine diamonds or false stones? Mercenary loyalty in the Army of Muhammad Ali's Egypt</i>	274
Dariusz Faszczka	
<i>The pillar of throne? The question of loyalty of the Bulgarian army during the state crisis in 1885–1886</i>	284
Daniel Kiper	
<i>Polish immigrants in the United States and the armed conflict in Cuba in 1898 based on the Polish press in America</i>	306
James Pula	
<i>“Our Sacred Duty”: Poland's Diaspora Fights for Polish Independence, 1894–1921</i>	331
Romuald Rydz	
<i>The civilian population of Polish Lviv in the face of Polish-Ukrainian fights in November 1918</i>	357
Svitlana Kravchenko	
<i>Betrayal of humanity. The red terror of the Bolsheviks in Crimea during the civil war in 1918–1920 in the light of Ivan Szmielew's novel “The Sun of the Dead”</i>	383

Witold Jarno	
„Against the oath” – desertions in the Polish Army in 1944–1947	396
Bohdan Halczak	
<i>The figure of Roman Hrobelski “Brodycz”, commander of the detachment of the Ukrainian Insurgent Army in 1946–1947, in the light of his testimony in Czechoslovakia</i>	424
Andrzej Drzewiecki	
<i>It is not enough to train a naval officer, he needs to be “developed”</i>	438
Piotr Koprowski	
<i>The loyalty of Polish society and the consolidation of state power in 1956–1980</i>	462
Grzegorz Skrukwa	
„We were not allowed to shoot...”? <i>The Ukrainian Armed Forces in Crimea in the face of the Russian hybrid operation in February and March 2014. The course and conditions of the loyalty crisis</i>	474
Andrzej Bonusiak	
<i>Polish people in Poland and Ukraine in the face of the anti-terrorist operation (2014–2018)</i>	493

REVIEW ARTICLE

Anna Paner	
<i>What was Jan Žižka like? – an age-long question of historians. On Petr Čornej’s Jan Žižka. Život a doba husitského válečníka, Publishing House: Nakladatelství Paseka, Praha 2019, pp. 855</i>	517

SCIENTIFIC CHRONICLES

<i>Conference report: „Unease 15th century. Between the faith, religion and politics”, University of Gdańsk, Institute of History, January 13th, 2020 (Anna Paner)</i>	529
<i>Seminar report: “Gdańsk’s Medieval Meetings – Life within the space of a medieval city”, November 27th, 2020 (Aleksandra Girsztowt)</i>	531

VARIA

Damian Laskowski	
<i>“Chronicle of the pandemic – frantic year 2020”</i>	537